

Museumles Tureluurtje

Docentenhandleiding

September 2014

Inhoud

De museumles in het kort	3
Vorbereiding in de klas.....	3
In het museum	3
Afsluiting in de klas.....	3
De museumles uitgewerkt.....	4
Introductieles op school.....	4
Bezoek aan het museum	5
Afsluitende les op school.....	6
De rol van de leerkracht en begeleidende ouders tijdens het museumbezoek	7
Disclaimer	7
Bijlagen	8
Bijlage 1: Groepskaartjes.....	9
Bijlage 2: Lege tijdlijn.....	9

De museumles in het kort

Zie je die meneer? Wat heeft hij om zijn nek? En zie je dat zwaard? Hadden ze dat toen al? Goed kijken, dat is wat de leerlingen in *Tureluurtje* gaan doen. Per groepje krijgen ze een grote kijkplaat over het leven in een historische periode. In de kijkplaat zitten allerlei verrassingen verstopt. Bij de plaat horen tureluur-opdrachten. Daarmee gaan ze in het museum op zoek naar voorwerpen die op de plaat voorkomen. Aan het eind van de les vertellen de groepjes elkaar wat ze geleerd hebben.

Vorbereiding in de klas

Voordat de kinderen naar het museum gaan, is er een korte introducerende les op school. Tijdens deze les worden de kinderen in groepjes verdeeld. Om de groepjes herkenbaar te maken, krijgen alle kinderen van één groepje hetzelfde groepskaartje, waarop archeologische gereedschappen staan. Zo is er een troffel-groepje, een schep-groepje, een meetlint-groepje, etc. Deze kaartjes kunnen de kinderen op school inkleuren. Ook moeten de kinderen proberen te raden bij welk beroep de gereedschappen van alle kaartjes horen. Hier wordt tijdens de museumles in het museum verder op in gegaan. De kinderen nemen de kaartjes mee naar het museum, waar ze voor hun onderzoek een keycord ontvangen om het kaartje aan te hangen.

In het museum

Na een introductie door de museumdocent, waarbij kort wordt ingegaan op het werk van de archeoloog en uitleg wordt gegeven over de les, gaan de kinderen zelfstandig de kijkplaten bekijken. Daarna gaan de kinderen in het museum op onderzoek uit. Elk groepje doet, onder begeleiding van een begeleider (hulpouders en leerkracht), onderzoek naar één van de historische perioden met behulp van de objecten in het museum, de kijkplaat, de opdrachtenkaart en de werkboekjes. De opdrachtenkaart en de werkboekjes bevatten dezelfde opdrachten. In de werkboekjes mogen de kinderen tekenen en schrijven. De opdrachtenkaart wordt alleen gebruikt door de begeleider. Aan het eind van de les is elk groepje 'specialist' van hun eigen periode.

Om nog meer te leren over hun historische periode krijgen de kinderen aan het eind van de les een kleurplaat van de periode mee, waardoor ze in de klas al kleurend meer zullen ontdekken. Ook mogen ze hun werkboekje meenemen.

Afsluiting in de klas

In de klas vertellen de groepjes kinderen elkaar wat ze hebben geleerd aan de hand van een PowerPointpresentatie van de kijkplaten. Hierdoor krijgt iedereen een algemeen beeld van de geschiedenis van Nederland. Ter verdieping kunnen de kinderen op school de kleurplaat inkleuren.

De museumles uitgewerkt

Introductieles op school

Tijd: ±20 minuten

Lesdoelen:

- De leerlingen worden gemotiveerd voor het museumbezoek.
- De leerlingen denken na over de gereedschappen van een archeoloog.
- De leerlingen worden in groepjes verdeeld.

Benodigdheden:

- Voldoende groepskaartjes (zie bijlage 1) kopiëren en uitknippen. Doe dit minimaal op '100-grams papier', zodat de kaartjes stevig genoeg zijn om aan een keycord te hangen.
- Perforator.
- Kleurpotloden of stiften (leerlingen).
- Lamineerapparaat (optioneel).
- Zorg dat u voor de les begint de klas in groepjes van vijf à zes leerlingen hebt verdeeld. Er zijn maximaal zeven groepjes mogelijk. Elk groepje heeft een begeleider nodig.
- U kunt de les van Tureluurtje laten zien via de website:

<http://www.rmo.nl/onderwijs/basisonderwijs/in-het-museum/museumlessen/tureluurtje>

Introductie (5 min.):

Geef aan dat de kinderen binnenkort naar het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden gaan en bespreek wat er allemaal te zien is in het museum. Er zijn allemaal spullen van lang geleden te zien, er zijn bijvoorbeeld heel oude grafkisten, mooie sprankelende sieraden en grote spannende wapens.

Leg vervolgens uit dat de kinderen onderzoek zullen doen naar de geschiedenis van Nederland en dat daarvoor de klas in groepjes wordt verdeeld. Elk groepje leert een deel van de geschiedenis van Nederland kennen met behulp van grote kijkplaten, getekend door Annet Schaap. Een kijkplaat is een grote plaat, waarop van alles te zien is. Daarom blijf je er maar naar kijken en ontdek je steeds meer nieuwe dingen.

Deel de groepskaartjes uit en bespreek wie in welk groepje zit. De mogelijke groepjes zijn: troffel-groepje, schep-groepje, fototoestel-groepje, notitieblok-groepje, meetlint-groepje, kruiwagen-groepje en potlood-groepje.

Kern (10 min.):

Bespreek met de kinderen bij welk beroep de verschillende gereedschappen horen die op de groepskaarten zijn afgebeeld. Misschien komen de leerlingen er zelf op, maar mogelijk noemen ze beroepen die bij afzonderlijke gereedschappen horen. U kunt natuurlijk een hint geven door vragen te stellen als: naar welk museum gaan we ook alweer en wat is daar te zien? Hoe komt het museum aan die voorwerpen? Enzovoort. Zijn ze op het juiste beroep gekomen (*archeoloog*) dan hoeft u hier niet verder op in te gaan. Dit wordt verder behandeld tijdens de introductieles in het museum.

Laat de kinderen vervolgens de kaartjes inkleuren met kleurpotloden of viltstiften.

Afsluiting (5 min.):

Als de kinderen klaar zijn met inkleuren, laat u ze hun naam op de achterkant van het kaartje zetten. Eventueel kunt u de kaartjes lamineren. Maak bij elk kaartje door middel van een perforator een gaatje op de plek van het zwarte rondje.

De groepskaartjes moeten worden meegenomen naar het museum. De kinderen kunnen ze zelf meenemen, maar er is ook tijd om ze in het museum uit te delen.

Bezoek aan het museum

Tijd: ±90 minuten

Lesdoelen:

- De leerlingen maken kennis met het vak archeologie.
- De leerlingen worden zich bewust van het bestaan van geschiedenis/verleden.
- De leerlingen maken kennis met verschillende historische perioden.
- De leerlingen herkennen dat men vroeger anders leefde.
- De leerlingen leren goed kijken naar objecten en naar een kijkplaat van een specifieke periode.
- De leerlingen leren samenwerken vanuit opdrachten.

Benodigheden van school:

- Groepskaartjes.
- Eventueel een tussendoortje voor de kinderen (hapje en drankje) voor na het museumbezoek.

Ontvangst (10 min.):

De museumdocent wacht u, de kinderen en de begeleidende ouders op bij de voordeur van het Rijksmuseum van Oudheden (Rapenburg 28, te Leiden). Bij de kassabalie wordt de museumles betaald of levert u de voucher van de Cultuureducatiegroep in. Vervolgens begeleidt de museumdocent iedereen naar de educatieve ruimte, waar de jassen worden uitgedaan en eventuele tassen worden neergelegd.

Op de stoelen van de kinderen liggen keycards die de kinderen om kunnen doen om hun groepskaartje eraan te hangen. Het is handig als de kinderen van hetzelfde groepje al bij elkaar zitten. Als iedereen zit, start de introductie.

Introductie (20 min. + 10 min.)

Tijdens de introductie wordt kort teruggekoppeld naar de voorbereidende les op school en ingegaan op het werk van de archeoloog. Daarna wordt uitgelegd wat de kinderen tijdens de museumles gaan doen. Ter voorbereiding op hun onderzoek, bekijken de groepjes kinderen vervolgens grondig de kijkplaat (ca. 10 min). Daarna begeleidt de museumdocent de kinderen en begeleiders naar de afdeling.

Onderzoek (40 min.)

Met behulp van opdrachten bekijken de kinderen objecten in het museum en door middel van de kijkplaat leren de kinderen de context van de objecten kennen. De begeleiders van de groepjes helpen de kinderen hierbij. Zij kunnen bijvoorbeeld de vragen voorlezen en de kinderen op weg helpen. Per groep zal verschillen wat de kinderen nodig hebben. De museumdocent loopt rond en helpt waar nodig.

Afsluiting (5 min.)

Als de kinderen klaar zijn met het onderzoek, worden de groepjes opgehaald door de museumdocent en wordt iedereen begeleid naar de educatieve ruimte. De keycards, kijkplaten en opdrachtenkaarten worden ingeleverd. De kinderen krijgen de werkboekjes mee naar school. Mocht u de opdrachten in de boekjes nog willen nakijken, dan zijn de antwoordbladen te vinden op de website van het Rijksmuseum van Oudheden. Tevens krijgt u voor de kinderen kleurplaten mee, die op school uitgedeeld kunnen worden. De kleurplaten zijn de kijkplaten zonder kleur. Het is de bedoeling dat de kinderen van de door hun onderzochte historische periode een kleurplaat krijgen.

Afsluitende les op school

Tijd: ±30 minuten

Lesdoelen:

- De leerlingen leren reproduceren wat ze eerder hebben geleerd.
- De leerlingen leren aan elkaar vertellen wat ze hebben geleerd.
- De leerlingen leren naar elkaar luisteren.
- De leerlingen leren meer over de andere historische perioden door het onderzoek van de klasgenootjes.

Benodigheden:

- PowerPointpresentatie met kijkplaten.
- Werkboekjes.

Introductie (5 min.):

Bespreek kort met de kinderen wat ze allemaal hebben gedaan in het Rijksmuseum van Oudheden. U kunt ook wat van de introductieles in het museum herhalen.

Leg uit dat de kinderen aan elkaar gaan vertellen wat ze hebben geleerd. Dit kunnen ze doen met behulp van de kijkplaten die op de PowerPointpresentatie te zien zijn, die u kunt downloaden vanaf de website van het Rijksmuseum van Oudheden, of met behulp van de kleurplaten. Als de informatie al een beetje weggezakt is, kunnen ze hun werkboekje erbij pakken. U kunt deze opdracht met de hele klas doen of u kunt verschillende groepjes maken waarin van elke historische periode één specialist per groepje wordt aangewezen.

Kern (15-20 min.):

De kinderen vertellen elkaar wat ze hebben geleerd. Dit doen ze op chronologische volgorde: Steentijd, Metaaltijden, Romeinse Tijd, Vroege Middeleeuwen, Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd.

Afsluiting (5 min.):

Bespreek met de kinderen of hun iets is opgevallen aan de verschillende historische perioden. Zo hebben enkele kinderen misschien gezien dat de mensen steeds kleurigere kleding aan krijgen of dat de bebouwing steeds groter en ingewikkelder wordt. Ze mogen ook aangeven welke tijd ze het meest interessant vinden en waarom.

Extra opdrachten:

- Maak met de ingekleurde kleurplaten een tijdlijn voor in de klas.
- Laat de leerlingen een tijdlijn maken van bijvoorbeeld wapens, kleding of huizen (eventueel met behulp van 'Bijlage 2').
- Laat de leerlingen zelf een kijkplaat maken van hun favoriete historische periode.

De rol van de leerkracht en begeleidende ouders tijdens het museumbezoek

De leerkracht blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de leerlingen. Het is dan ook de bedoeling dat de leerkracht de museumdocent ondersteunt en helpt bij het draaien van het programma. Hij/zij zorgt ervoor dat de museumdocent zijn werk kan doen en ziet er tijdens het onderzoek op de afdeling op toe dat de leerlingen goed aan het werk zijn. De leerkracht begeleidt tevens één groepje.

De hulpouders (of andere personen die helpen) begeleiden elk één groepje kinderen. Als het nodig is, lezen ze de vragen voor en helpen ze de kinderen op weg. Het is de bedoeling dat de kinderen zoveel mogelijk zelf doen. Verder letten de begeleiders erop dat de kinderen goed aan het werk zijn en zich aan de regels houden.

Disclaimer

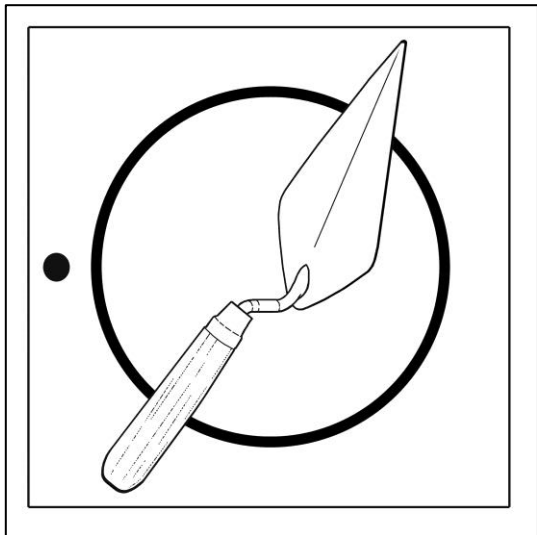
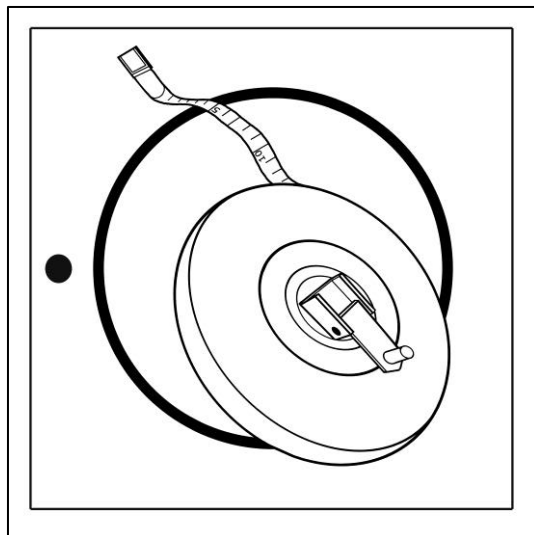
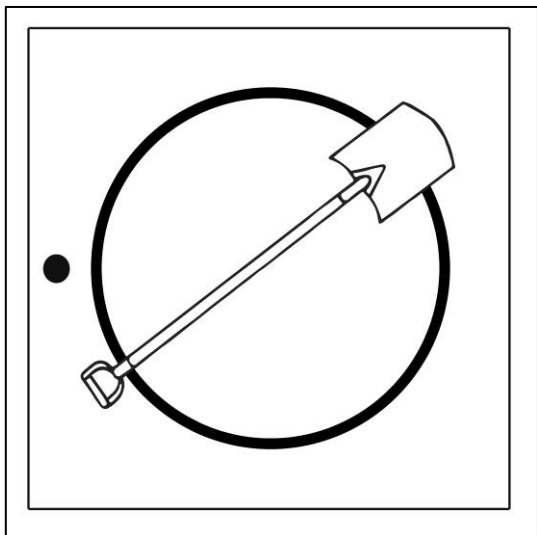
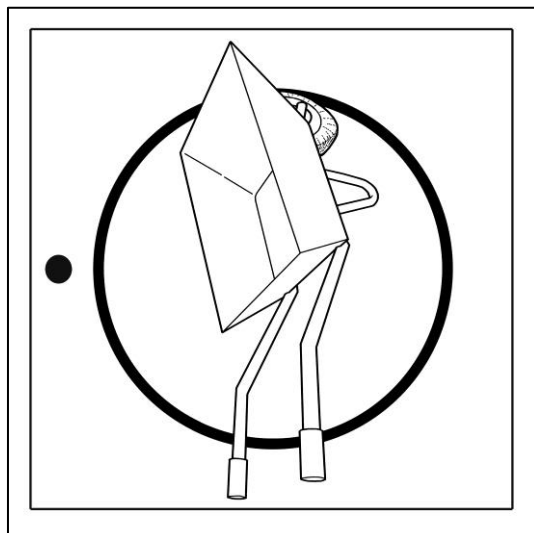
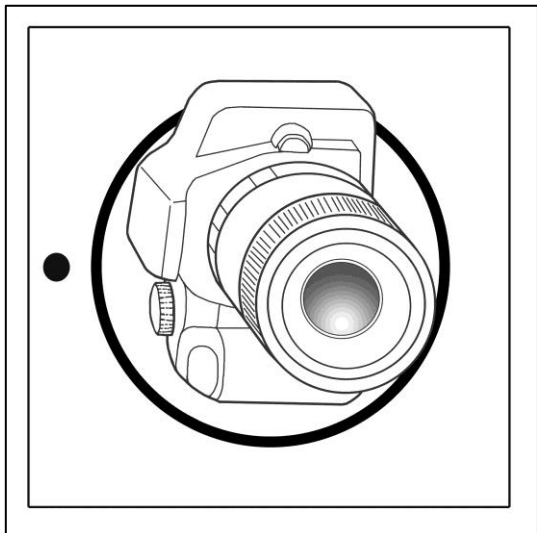
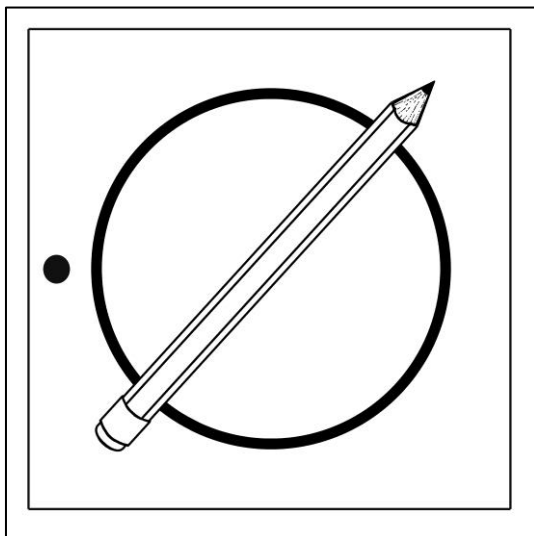
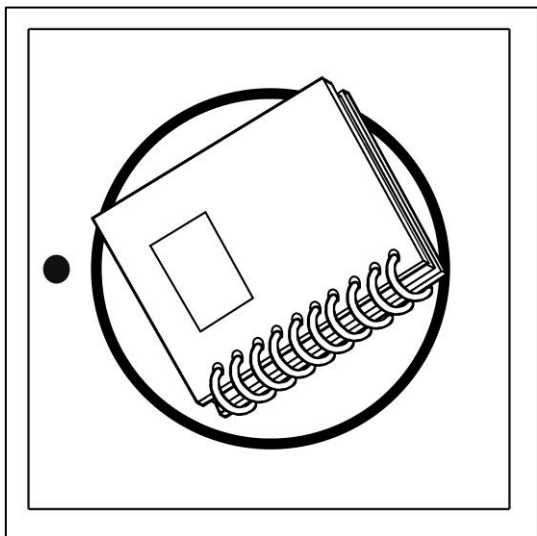
Voor dit lesmateriaal is geprobeerd de tekeningen historisch correct te maken. In enkele gevallen moest er een kleine aanpassing worden gedaan voor educatieve doeleinden.

Bijlagen

Bijlage 1: Groepskaartjes

Bijlage 2: Lege tijdlijn

Bijlage 2: Lege tijdlijn

Steentijd	Metaaltijden	Romeinse Tijd	Vroege Middeleeuwen	Late Middeleeuwen	Nieuwe Tijd
7000	2000	12 vC	400	1500	nu